

ВЕСЕЛА ЛЮЦКАНОВА
ТЪМЕН ДЖАЗ

chitanka.info

Рангел стоеше винаги с гръб към другите.

Бе ме поразил гръбът му, надвесен над пресата, почти захлупил я с тялото си. И косата, която закриваше тила му на гъсти светли кичури, съвсем като на момче, а той не беше момче, бе на повече от трийсет и пет, но нищо не ги издаваше, тия негови трийсет и пет години — нито гъвкавите мускули на ръцете, нито бързината на движенията, нито точността на обръщанията към рафтовете. Чух, че го наричат Слабака, запитах: защо? Невена ми отговори: много е слаб горкият, ракията го изпи. Антоанета се засмя, прилича на Петър Слабаков с тия вдлъбнатини под скулите, Добрин само повдигна рамене, какви ли не прякори прикачват към името на човека.

Когато още първия път застанах с гръб към останалите и само стената бе в погледа ми, чиста, гладка и бяла, дойде Добрин, още не знаех, че се казва Добрин, посочи ми гръба на Рангел и рече:

— Не ставай и ти като него.

— Като кого? — не разбрах изведнъж.

Погледът на непознатия прекара права линия към застаналия гръбом Рангел. Не можех да се предам, все още не можех да гледам хората в лицата, от техните усмивки очите ми плувваха в сълзи и получавах спазъм в гърлото, остър като примка на въже, която се затягаше. Предпочитах стената, една и съща, гладка и няма.

— Той си има мъка, човекът, а ти? Навършила ли си поне двайсет?

— Навършила съм — отвърнах злостно. — Навършила съм и повече. И мъка си имам. И ще заставам както си искам...

Продължих да работя така, без да виждам другите, но вече усещах неодобрението в погледите им, които ме следяха отдалеч, те се забиваха като стрели в мен, напоени с отрова. И аз се изпотявах, изпотявах се, изпотявах се от тях, и от навежданията, и от изправянията — десет, двайсет, сто, хиляда и двайсет, не ги броях нито наум, нито на глас, но в тялото ми дебнеше брояч и ги отчиташе мълъком. И дланите ми пареха от притискането на ножовката, едно след друго, и те толкова на брой, кръстът ми се бе откъснал от непрестанните извивания, и те толкова на брой, а шията ме болеше от усилието да задържам главата си все към стената, така че никой да не вижда лицето ми. Толкова непосилно тежка ми изглеждаше работата, че я приемах като изкупление на вина, която не разбирах, като

наказание, като изцеждане на последната капчица сила от здравето и младо тяло, което живееше, дишаше, привличаше, а искра в него нямаше.

— Момиче, утре не ще можеш да се помръднеш — чух един; топъл, загрижен глас в ухото си.

Обърнах се. Невена. Бе ме приела с радост в бригадата си, бе ми показала какво и как да върша, бе се отнесла към мен като към дъщеря. И бе на години да ми бъде майка. Неволно си помислих, че тя навярно е добра майка и че има куп деца, които наблюдава отдалече, следи ги да не сбъркат някъде, спира ги навреме, но не преди да са достигнали ръба на пропастта. И сега не ми се усмихваше, а само ме гледаше с ням въпрос в очите, с ръка, поставена на рамото ми, с пулс, който опираше във вената на врата ми. Сърцата ни биеха еднакво. Неочаквано я усетих близка. Трепнах. Трепна и тя. И продължи:

— Не заставай като Рангел, той си има мъка, може и да го побърка. А ти, какво си могла да преживееш до твоите двайсетина години, за да обръщаш гръб на хората? И да ги обиждаш?

— И аз си имам мъка — казах й. И без да дочакам следващия й въпрос, а тя съвсем не се канеше да ме пита каквото и да било, дори бе отдръпнала ръка от рамото ми, изстрелях изведнъж: — Загубих сина си, петгодишен, внезапно...

Можех да заплача, но не заплаках. Само усетих, че лицето ми се затвори като врата, зад която нямаше да пропусна никого. Но Невена пропуснах, както бях пропуснала в мъката си Мария, както бях пропуснала в мъката си и Филип. Ако Невена бе побягнала, както побягваха всички, докоснали се до нея — хората не обичат нещастните, избягват ги, твърдят, че носят нещастие и на другите, — не бих я пропуснала. Но тя остана. Мълчалива, замислена, внезапно побледняла. И успя само да каже:

— Извинявай, не знаех... Кой би предположил? Извинявай. А ако така ти е по-удобно...

Не ми беше по-удобно. И тя го знаеше. Следеше ме тайно от мястото си. Не ми се натрапваше. С нищо не ми напомняше, че е най-близо до мен. Но на стената постави картина, пролетна и много пъстра, ваза с цветя, като че ли току-що откъснати. Стената вече не беше няма, чиста и гладка, имаше свое лице. И своя усмивка. Смених ъгъла. Вече работех и виждах с крайчеца на очите си не само картината, а и лицето

на Невена, натежало в годините от мекота, поотпуснатото ѝ тяло с оголените ръце до лактите, превитите ѝ рамене. Заглеждах се неволно в движенията ѝ, опитвах се да ги повтарям разбирах, че в тях е натрупан опит и дълго овладявано усилие. Виждах и гърба на Рангел, само гърба, само кичурите по тила. Трябваше да минат месеци, за да зърна за миг лицето му. И то ме порази толкова силно, че се заковах на място и не се сещах да отместя погледа си.

— Много ли пие? — запитах Антоанета, неочаквано тя се бе оказала до мен. И също не откъсваше поглед от лицето му.

— Ужасно — отвърна ми тя почти шепнешком. Самоубива се, всеки ден, ден след ден... Докога?

— Не може ли да му се помогне?

Обърнах се към нея, тя повдигаше неопределено рамене. От погледа, с който го изпращаше към филтъра, разбрах, че я боли за него, че страшно много я боли за него. И от начина, по който се разбърза изведнъж, аз се досетих, че ей сега ще го настигне, ще го улови за ръката и дълго-дълго ще го убеждава, както го е убеждавала вече много пъти да тръгнат нанякъде заедно, към някой филм или към дома ѝ, където няма нито капчица алкохол, и той ще я отблъсне с едно-единствено движение. С един жест на досада, с една дума и ще продължи. Сам. Защо не се намесваше Невена? Колкото и да бях оглушала за света и да не ме вълнуваше животът на другите, бях подочула вече това-онова, познавах всички от бригадата ни, гласовете им, навиците им, усмивките им, загрижеността им един към друг. И обичта им един към друг. И към мен самата те се бяха отнесли с такова внимание, че спазъмът в гърлото на няколко пъти едва не ме задуши. Нямах сили да им отвърна с нищо и не им отвърщах, все още странях, както недъгавият от здравите, но вече работех така, че да бъдат всички в погледа ми, при всяко свое движение да откривам нечие лице — ту на Невена, ту на Антоанета или на Добрин, ту гърба на Рангел, който исках да се обърне един ден, както самата аз се бях обърнала. И все не се обръщаше. Чувах ги да се съвещават за него, да търсят решения, да правят опити да го приобщят. Разбирах, че опитите им са безуспешни. Но не се намесвах, нямах сили да се намеся, дори да видех, че се дави пред очите ми, до такава степен се чувствавах вцепенена и извън другите. Но лицето му с подпухнали клепачи и торбички под тях, това негово лице на старец, като оловна маска, със стиснати здраво устни,

не можах да понеса. И тогава си помислих, че може би точно аз със собствената си мъка и познанието си за нея би трябвало... Не, не, нямах сили, не бях като Мария.

Баща ми пиеше и Мария го бе познавала точно от онзи негов самоубийствен период, когато бе загубил майка ми и с нейната смърт бе загубил всичко. Дори обичта към детето си, единственото изпратено при бабата на отглеждане. Той навярно не се бе и досетил, че майката на жена му не го обича и ще се опита да насади в сърцето на собствената му дъщеря непримирима омраза към начина му на живот, към странствуванията му, към самия него, но навярно това не би имало значение, дори и да се е досещал. Останал сам с мъката си, той бе тръгнал от кръчма в кръчма, а Мария го бе следвала, за да го спасява от самозабравата на пиянството, да бди за него, да го прибира в стаята, да съблича дрехите му и да го поставя в леглото като малко дете, да му вари различни отрезвяващи билки, които да му предлага с усмивка, за да го склони, той да отблъсква ръката ѝ, да я удря в слабините, да я отпъжда като досадно псе, което го уморява с предаността си. Но тя бе излязла по-упоритата.

— Знаех, че не ме обича и едва ли ще ме обикне някога. Не можех да съпернича с нищо на майка ти, а и не се опитвах, просто той имаше нужда от някого и този някой можех да бъда аз — това стана смисъл на живота ми. Да го следвам от обект на обект, да се откажа от себе си, разбираш ли?

Тогава не можех да разбера. И едва ли някога бих разбрала напълно тази жена. Но тя ме учудваше. Учудва ме и сега. С добротата си, със своята непретенциозност, с умението да помогне, с нечовешкото си търпение. Нечовешко ли, има ли нещо по-човешко?

Мащеха е лоша дума — ми казваше. — Наричай ме просто Мария. Ние дори не сме роднини, не върви лелю или како, просто Мария... И ако нещо мога да ти бъда полезна...

Не можеше да ми бъде полезна. Дълго не я обичах. Съпротивявах се на възхищението, което изпитвах към нея, държах я на разстояние. А тя, заобиколена от вражда, имаше нужда от обич по-силно от всеки друг. Отгледа си куче от мъничко, нарече го Рики, сиво, с тъмна глава и две светещи благодарни очи, които я следваха във всяко нейно движение, а когато се връщаше от работа, се хвърляше

отгоре ѝ, смееше се, въртеше опашка, близваше ръцете ѝ, лудо от щастие.

— Ако баща ти ме погледнеше веднъж така, както моят Рики, ако поне веднъж ме погледнеше с такъв поглед, ще зная, че е имало защо да живея, разбираш ли?

Винаги, каквото и да кажеше, завършваше с това „разбираш ли“. А аз не разбирах. Не можех да разбера и не се напругах. Знаех, че няма да разбера, и не се напругах. Ненавистта към баща ми се бе промъквала в мен незабелязано с думите на баба, дълго живях с усещането, че ме е изоставил, и още... никога не бих могла да се откажа от себе си заради някой друг, който и да е той, да се обезлича, да се затрия, да не следвам собствените си повели и желания, да не бъда горда. Един човек сам трябва да отстоява собственото си достойнство? И да изисква от другите да му го признаят? Глупости, смееше се Мария...

След като не успя да се доближи и до мен, кучето от вълча порода, едрият и предан Рики, стана за нея приятел, с който споделяше всичко, и Рики одобряваше всичко. Баща ми не го понасяше, дразнеше се от него, кучето му връщаше със същото.

След моето безпаметно боледуване подир смъртта на Фили Мария доведе Рики къщи и настояваше да ми го подари. Не можех да приема, знаех какво означава за нея, но постъпката ѝ ме трогна, дълго плаках на рамото ѝ, а собственият ми баща чакаше в съседната стая, като мачкаше каскета си в ръце.

— Рики ще ти бъде предан и на теб, ще видиш, той ще ти даде толкова обич... — увещаваше ме дълго Мария, а Филип изумено гледаше в нея.

— Какво да направя за теб? Какво да направя? — тюхкаше се тя, а баща ми, загубил търпение, се опитваше да я отведе в дома си и не успяваше. Кремена точно сега има нужда от някого до себе си, разбираш ли? — обръщаше се към него тя и чакаше подкрепа, съвет, жест някакъв, но той не ѝ го даваше. Най-накрая ѝ каза:

— Тя си има Филип...

— И Филип се е побъркал от мъка, не виждаш ли? Трябва да направим нещо за тях двамата! Какво?

Гледаше към нас с обезумели от безпомощност очи, а ние се притискахме един в друг, вцепенени, изстинали, опрели гърбове до

стената, която ни всмукваше в себе си, превръщаше ни в сенки. Искахме да спим, а сънят ни плашеше, както ни плашеше и бдението, и в същото време ни привличаше неудържимо, за да заличим в него границата между реалното и нереалното. И ако не постигнем това, искахме да бъдем мъртви. Мария се боеше за нас, макар че никога не бе имала собствени деца. Не по нейна вина, бе ми доверявала неведнъж, баща ми не бе искал. И тя се бе подчинила. Най-сетне той насила я измъкна от къщи, а ние чувахме дълго гласа ѝ по стълбите:

— Не трябваше да ги оставяме сами, нима не можеш да разбереш...

— Жената на Рангел приличаше на тебе — довери ми по-късно Антоанета, докато закусвахме заедно в една от почивките. — Имаше твоя ръст, цвета на косите ти, овала на лицето ти, походката ти...

— Мъртва ли е? — нейното минало време ме бе смутило, все още не бях разбрала каква е умопомрачаващата болка на мъжа, който работеше с гръб към всички ни, знаех само, че по-силна от моята болка не може да има, че нищо друго не е така страшно, както загубата на дете...

— Не, — усмихна се горчиво Антоанета, — просто тя го напусна. Струва ми се, че ако беше мъртва, би го понесъл по-леко.

— Тогава... значи не я е обичал?

А си мислех, че ако малкият Филип бе жив и се смееше и растеше не до мен, някъде другаде, при други хора, и не можех да го виждам, но знаех, че е жив, че се смее и расте, бих била щастлива, само да знаех, че е жив...

Антоанета ме върна към себе си.

— Има такава любов... Понася смъртта, изневярата — не.

Бях чувала: някога много отдавна, като че ли в един отминал отдавна живот, не мой. И бях успяла да забравя, както бях успяла да забравя да се усмихвам, да пея, да подхвърлям закачки, да кажа на някого нещо хубаво. Страданието променяло човека, някой бе казал някога, че го правело по-добър, и това се помнеше от всички. Аз не бях станала по-добра. Като че ли се бях обвила с няколко пласта изолация, нищо не можеше да ме разтърси, да ме развълнува докрай, да ме направи съпричастна. Особено към Рангел... Гледах Антоанета в

лицето и съвсем трезво преценявах, че тя не е равнодушна към него, че го обича отдавна и безнадеждно и с едничката мисъл някак да му помогне, но вече не вярваше и в това. Кой я бе кръстил нея Мария-Антоанета? С това нейно грозничко лице, с тая нейна леко приведена фигура? Навярно майка ѝ която е искала и се е надявала името да ѝ донесе хубост. И не ѝ бе донесло... И затова всички тук я наричаха само Антоанета, или просто Тони, цялата царственост на името се похабяваше и не влизаше в конфликт с грозничкото момиче. На колко ли години беше? И това ли бе най-голямата ѝ трагедия? От какво другите правеха трагедии? Гледах я внимателно и не можех да определя, струваше ми се, че приближава тридесетте или поне ги е доближила по-бързо, отколкото природата определяше този срок. И Антоанета ме гледеше внимателно. Искаше да ми каже още нещо, не смееше, преглъщаше мъчително залците, те я давеха. Бързо отпи от млякото, избърса с длан устните си, набра смелост и подхвърли уж между другото:

— Знаеш ли, всички опитахме, само ти... Нова си и все едно, че нищо не си научила, не би ли...

— Мария-Антоанета — пресякох я, — никой на никого не може да помогне в мъката му, все едно истинска ли е тя, или е измислена.

Тя се сепна и вдигна глава при изричане на цялото ѝ име, срамуваше се от него, разбрах, но колкото и да се смути, не се съгласи с мен.

— На всеки може да се помогне, стига този, който помага, да притежава търпение и... любов.

— Не ги притежавам — отвърнах рязко. — И самата аз се нуждая повече... — Спрях и я нападнах. — А ти, която ги имаш, и търпението, и любовта, какво постигна?

Момичето сведе глава, сви я в раменете си, смали се някак неузнаваемо, кожата ѝ пламна, червенината се плъзна от шията към корените на прибраните ѝ коси, но тя преглътна, за да направи на глас своето признание, едва ли го бе правила досега и ѝ костваше огромно усилие:

— Ако бях по-хубава, ако той ме забележеше... тогава...

Изпитах болка за нея, смела беше и гледеше истината в очите, право в очите, без да се заблуждава, изведнъж ми се прииска да ѝ кажа нещо добро, за първи път от много време насам ми се прииска да кажа

някому нещо добро, все едно дали мъката бе истинска, или измислена, тя си беше мъка, дори се насилих да се усмихна.

— Липсва ти самочувствие. Не умееш да подчертаваш хубавото в себе си, то не е само външно...

Тя поклати тъжно глава. Знаеше, че съм омъжена, че съм имала син, който... Не продължи, спря навреме, не отрекох, но и не потвърдих, не ми се говореше, повдигаше ми се, онзи спазъм бе слязъл в стомаха ми, все по-често ми се повдигаше. Навярно от непосилната работа, помислих си, от осемте часа, които прекарвах права. Виеше ми се и свят от тия непрекъснати обръщания към рафтовете, а и ръцете ме боляха чак до раменете, и гръбнакът ми като че ли не се състоеше от прешлени, а от нещо твърдо и цяло. Умората се бе трупала и продължаваше да се трупа, трупаше се, трупаше се и ме водеше към безпаметство, но нали точно това бях искала... Нощите ми отдавна бяха без сънища, пълно потапяне в нищото. Вършех всичко като автомат, не бе спасение, а затъпяване на животното, впрегнато да обикаля в кръг, сляпо и с наушници, отчетох изведнъж и се изплаших за себе си.

— Пребледняла си — каза неочаквано Антоанета. — Да не би да ти е зле?

Зле ми е, исках да извикам, ужасно ми е зле... не извиках, само стиснах устни, но фактът, че въпреки своята загриженост за Рангел тя забеляза и моето състояние, ме накара да преглътна. И отново ми се прииска да направя нещо добро за нея, нещо дребно, но да я зарадвам, нали истинската доброта се състои от постоянни дребни и добри дела?

— Тони — изрекох спонтанно, преглъщайки от усилие напъните на стомаха си, — като излезе от тук, къде отива този единак... Рангел? Не съм го виждала на перона.

— И няма да го видиш. Има една кръчмица, малко преди самата гара. Скрива се там, обръща на екс няколко гроздови и продължава после към къщи. Не си ли забелязала, ръцете му треперят, някой ден ще се случи нещо страшно с него...

— Какво? — не разбрах аз.

— Знам ли? Боя се... Може да попадне под колелата на влака, може с ножовката да си отреже пръстите, може... знам ли?

Изведнъж тя ми заприлича по нещо на Мария. Но Мария не можеше да се срещне втори път, хора като нея почти не съществуваха,

те бяха единици в множеството, единици... И в мен се роди нелеп до глупост въпрос, който не удържах зад зъбите си.

— Може ли да се обича пияница? И може ли да се спаси от... някого?

И двата въпроса имаха отговор и аз го знаех, достатъчно бе да си спомня откъслечните, несвързани, разкази на Мария, лицето ѝ, думите ѝ, казаните и неказаните, грижите ѝ за баща ми, предаността ѝ, за която не бе получила никога нищо. Но Мария беше единствена и неповторима, тя и не чакаше нищо в отплата, а и цялата моя ненавист към хората като баща ми изскочи на повърхността — безотговорността им, слабостта им, която повличаше обикналите ги и стъпкваше живота им без капчица, благодарност. Кой ги е карал, ще ти отговорят, както веднъж бе казал и баща ми, ако не ѝ харесва, прав ѝ път, ако не издържи, майната ѝ, да върви по дяволите, ах, тия хора, винаги махват с лека ръка, разпореждат се с любовта на другите, както на тях им изнася, със съдбата им, с живота им дори. Самата аз никога не бих могла... Когато усетих за първи път, че от Филип се носи лек дъх на алкохол, не се разтревожих, имах твърде много грижи с малкия. Но после, след смъртта на детето и моето дълго боледуване, когато Филип отново бе потърсил утешение в бутилката, аз бях седнала срещу него и твърдо му бях заявила: „Ако ти пиеш, за да забравиш, ще пия и аз, имам повече основание от теб за това, майка съм!“ Бях добавила: „И не се казвам Мария!“ и той ми бе отвърнал кратко: „Зная“, и с това всичко приключи. Навреме.

Антоанета плачеше, бях я забравила, потънала в себе си. Стреснах се изведнъж. Грозничкото ѝ лице, подпухнало от сълзи, ми отговаряше мълчаливо, болезнено като отворена рана, до която се бях докоснала.

— Недей — сложих ръка на рамото ѝ. — Докато човек е жив, може да се надява... Откога е всичко това?

— Кое? — не ме разбра.

— Неговото пиене. Твоето чувство към него...

— Може би година, а може би и малко преди година, не забелязахме изведнъж. А другото... то е без значение.

Кой от моите пластове изолация се бе пропукал? Най-външният? Най-вътрешният? Или вече ги нямаше всичките? Стопили ли се бяха, изчезнали ли бяха? И кога? Кога? Може би постепенно, незабелязано, ден след ден. Изведнъж се усетих гола и уязвима. Треперех от спазми. Притиснах длан към устните си, неудържимо ми се повръщаше. Чувствувах се отвратително, изглежда, наистина бях настинала или преуморена. Веднъж да свърши тоя ден, безкрайно дълъг ми се струваше. Поглеждах към часовника на стената и улавях за миг очите на Антоанета, в тях светеше надежда. Поглеждах и към гърба на Рангел, не виждах пак лицето му, а само кичурите коси, които покриваха тила. И едната ръка, дясната, с която натискаше ножовката, по-късно и двете, докато зареждаше калъпите на пресата. Този гръб и тия движения като моите, автоматични, неосъзнавани, диктувани от тялото и без капчица чувство, ме плашеха. Все по-често вдигах глава, а светът се завърташе в очите ми, причерняваше ми, виждах ръцете на Рангел без пръсти, те наистина трепереха, забелязваше се дори от разстоянието, от което ги гледах. Нещо трябваше да се направи.

На два пъти не издържах и изтичах до тоалетната. Връщах се облекчена и до такава степен обезсилена, че се опирах, където ми попаднеше. Втория път неочаквано се озовах с гръб до стената точно пред погледа на Рангел. Когато отворих очи, видях, че гледа някак особено в мен, като че ли готов да спре за миг своята работа, а се колебае да ми помогне или да се приведе отново. Затворих очи и зачаках. Бе ми попреминало, но от напрежение започнах да се изпотявам.

— Зле ли ви е? — ме докосна една гореща ръка...

Не всичко е загубено, възтържествува нещо в мен. Не всичко. Бавно отворих очи. Лицето му, съвсем близо до моето, изглеждаше подпухнало и самотно, клепачите, надвесени над очите, хлътнатините под скулите — още по-дълбоки, две горчиви бръчки край устните, леко полуотворени и те, с въпроса, който оставаше незададен. Изпитах болка и в нея лицето му се раздвои, двете му лица, трите му лица, четирите ме заобиколиха отвсякъде и задишаха плам в моето.

— Господи! — отдръпна се той назад и лицата му се събраха в едно, навярно бе открил приликата, помислих си, за миг е могъл да се заблуди, че аз... съм другата и имам нужда от помощ. — Искате ли вода?

— Стол — едва прошепнах.

Рангел се разтича, намери ми стол, видях съвсем ясно треперенето на ръцете му, усетих го и на раменете си, настани ме внимателно, после бръкна някъде под престилката, извади плоско шише и като го извади, все едно, че светна лампа в лицето му, зъбите му лъснаха, огледа го, опря го до устните ми, опари ме алкохол, смръщих вежди. И разтърсих глава с насълзени очи. Топлината се разля бавно, стигна до върховете на пръстите ми.

— Така не е ли по-добре? — той също отпи.

— Благодаря, по-добре е — отвърнах студено.

Изправих се. Без да кажа нито дума повече, тръгнах бавно към своята преса, бавно и без да се обръщам към него, а вече ме изпълваха угризения. Защо го отхвърлих назад, защо, след като той сам се бе приближил?

През остатъка от деня се чувствавах олекнала и някак различна. Съвсем друга. Люлееше ме музика, тиха, тъмна и дълбока, подът се накланяше заедно с мен и пресата, от време на време се отделях от него и чувството, че политам нанякъде, ме принуждаваше да се улавям за ръба ѝ. А музиката не спираше. Заслушвах се, поглеждах към другите, те си бяха същите и работеха съсредоточено, музиката бе вътре в мен. Не бе студено, а ме тресеше. От последвалата внезапно пълна тишина се изплаших. Виждах, че всичко се движи, знаех, че има шум, смях, говор... И се мъчех да измъкна от пространството поне един от познатите звукове, не успях. Какво ми ставаше?

Намерих кръчмата до гарата. Намерих и Рангел в нея. Съвсем естествено се отпуснах на стол до неговата маса. Той не каза нищо.

— Не мога да разбера какво ми става — подхвърлих. — Пак ми прилоша. На една крачка отгук. А само вас познавам. Ще поседя и щом ми премине, веднага ще си тръгна. Пълно е само с мъже.

— Тук е място за мъже. Самотни, изоставени, нямащи къде да отидат.

Подпряла глава на дланта си, вдигнах към него очи. Гледах го изненадано, това ми струваше невероятно усилие.

— И вие ли нямате къде да отидете?

Не се хвана изведнъж. После навярно си помисли, че съм нова, че по една или друга причина по нещо приличам на него самия, че страня и аз от другите, че нещо шушнат и за мен, но той просто не го знае и е възможно и аз да не знам нищо.

— Не са ли ви казали? — отвърна ми с въпрос, на който не отговорих, не обичах да лъжа. Той почака, загледан в лицето ми, изплашен навярно от бледността ми, и предложи: — Не се гнусете, пийнете една чашка, ще ви размине.

Кимнах с глава. Люлеенето се връщаше, а с него и музиката. Вероятно съм побледняла още, защото Рангел съвсем се обезпокои, погледът му увисна на телефонния апарат до входа. И нещо си припомняше, припомняше си...

— Да не би да сте бременна? — сепна ме с прямия въпрос.

Почти подскочих от стола, такава мисъл не бе минавала през ума ми. Всичко друго, само това не бе минавало през ума ми. А ако не е истина? Изплаших се, не посмях да се зарадвам, твърде дълго бях чакала след смъртта на Фили. Тревогата, избила по лицето ми, насочи мислите му в друга погрешна посока.

Не се плашете, бих могъл да ви помогна. Зная един лекар, често водех жена си при него, тя не искаше деца, а аз... който толкова много обичам децата и толкова съм ги искал, трябваше сам да я водя и да чакам долу, докато... Колко пъти съм проклинал живота си, ако знаете. Не успях да я убедя, нито веднъж не успях, трябвало е още тогава да се досетя.

— За какво? — отпих първата глътка.

Рангел твърде дълго бе мълчал, за да издържи и този следобед. Погледна двете празни чаши, поиска трета, отпи и от нея и като пред непознатата се отпусна, заговори, в началото бавно, отгук и оттам, после намери нишката, свърза нещата едно с друго, а аз вече се давех, боях се от хорската мъка, стигаше ми моята. Но не можех да не го слушам, в мен зрееше надежда, подсказана ми от него, и бях готова да изтърпя всичко — и музиката, и люлеенето, и напъните за повръщане, и болката на Рангел. А и вече му се чувствувах задължена, исках да му се отплатя с нещо, познавах се, израсла без майка, винаги се чувствувах задължена и за най-дребното внимание, и за най-малката радост, доставена ми от някого, другите това не биха могли да

разберат, те приемаха вниманието на останалите като нещо, което им се дължи по право.

— А може би се досещах, защото тогава още посегнах към чашата и тая усойница ме успокояваше. Размекваше ме, плачех сам и пиех, все повече, а тя, жена ми де, като че ли ме поощряваше, пускаше ми и някаква музика, за да си има после оправдание... Дойде ѝ добре дошло моето запиване. Само не трябваше да вдигам ръка, ама на... посегнах, ей дотук ми бе дошло от чакане. И от лъжи...

Разбрах, че той не говори на мен, говори на себе си и би говорил по същия начин, ако не седях на масата му аз, а седеше друг, непознат, и той отхвърлен, нещастен по своему, само че Рангел веднага ме опроверга.

— Пийнете, ще ви хареса, ще забравите. Носи успокоение, пущината, затова я пия.

Поклатих глава в знак на отрицание.

— Ако наистина съм бременна, искам да го родя.

Той зяпна насреща ми, толкова невероятно му се стори. И ме погледна по друг начин, с осъждане или одобрение, с кое от двете, не можах да определя. Но той не знаеше как се бях надявала след смъртта на Фили, чаках, молах се да ми се случи, не се получаваше. Надеждата ме изгори сега, нервите ми изневериха, разплаках се, захлупих глава на масата, за да скрия сълзите си. Не се срамувах от Рангел, а от другите, които обърнаха към нас мрачните си погледи. Трябваше да се съвзема, вместо това все повече се разхълцвах.

— Но какво ти стана? — заговори ми той неочаквано на ти и загали косите ми с такъв прилив на нежност, че можех и да се изплаша, но в докосването му имаше само топлина. — Разбира се, че ще го родиш, ще бъде здраво хубаво момченце или красиво момиченце като тебе, ако нямаш мъж и от това не бива да се плашиш, хората ще поговорят, ще им омръзне, пък и си хубава, и с дете ще се омъжиш някой ден...

— Омъжена съм — казах бавно. И като вдигнах бавно към него невидящите си очи, му разказах изведнъж за малкия Фили, за неочакваната смърт там, на улицата, блъснат от колата, за дългото време на очакване, за постъпването ми в завода, за всичките ми мисли да се самоунищожа чрез работа, а той, отместил своята чаша, не сваляше погледа си от мен. Уж бях дошла тук, осъзнавах още по-бавно,

за да се погрижа за него, какво се получи, той се грижеше, намери думи да ме утеши, така както можеше, предложи ми подкрепата си, несигурна и плаха, заведе ме до дома, предаде ме в ръцете на Филип, като му обясняваше несвързано състоянието ми, а после отказа и на двама ни да се качи горе, макар и за малко, макар и за глътка уиски.

— Ще се прибера — опита се Рангел да ми се усмихне, а лицето му изразяваше болка от празнотата, към която тръгваше.

Стана ми страшно за него, опитах се да го спра. Не успях.

Има начин да му се помогне, има начин и той е Рангел да се грижи за някого, реших аз през тази дълга нощ, в която надеждата се редуваше с отчаянието, а все още се боях да кажа на Филип. Ако предположението се окажеше истина, ако наистина бях... мислех си и дори в мисълта си не стигах докрай, ще участвувам във всичко, ще бъда отново пълноценна, няма да се боя от своята уязвимост и голота, ще бъда с другите, ще стана като Мария: ще правя повече за всеки, по-малко за себе си, няма да чакам благодарност от никого, ще създавам света наоколо по-добър, по-радостен, по-истински по-цял, ох, само предположението на Рангел да се окажеше истина!

— Лекарят потвърди — казах на Рангел след два дни, цялата сияеща от щастие, на път към своята преса. Бях закъсняла, за да мина през поликлиниката, и вече всички работеха по местата си.

— Наистина ли? — усмихна се той.

От него се разнасяше пак лек дъх на алкохол и аз се дръпнах, но усмивката така разкраси лицето му, че отново ми заприлича на момче. Имаше много хубави бели зъби и аз се загледах в бялата му усмивка с възхищение. И му казах:

— Когато се усмихваш, ставаш дяволски красив. И дяволски млад. Не изкушавай бъдещата майка. Тук и без това има изкусени.

— Тук? — изненада се той.

— Трябва само да се огледаш — засмях се. — Но не с гърба си. И утре ела с чиста риза. Искам да те заведе някъде, нали ти пръв ме направи щастлива? Дори преди лекаря.

— Аз вече никого не мога да направя щастлив — смръщи се.

— А мене? Ще имаш ли сили да отречеш?

Рангел отново се усмихна, отново ми заприлича на момче. Преди да угасне усмивката му, успях да прошепна:

— Поглеждай към мен, моля те, може неочаквано да ми прилошее, не искам още да казвам на другите.

— Добре — съгласи се той.

Удържа на обещанието си. В погледа му освен чистата бяла гладка стена вече влизах и аз. Успех ли беше? Та нали само преди няколко месеца така бе започнало и при мен, най-напред бях включила лицето на Невена, а после едно след друго и лицата на останалите? Погледнеше ли Рангел, намирах сили да му се усмихна. И дори да вдигна за миг ръка. Първа забеляза промяната Антоанета. Не изглеждаше доволна от нея, а точно за това ме бе молила.

— Поздравявам те — каза тя. — Флиртът ти върви успешно.

Преглътнах обидата и се засмях. Нали си бях обещала?

— Какво искаш ти? — запитах я.

Обърна ми неочаквано гръб, раменете ѝ се тресяха, подхвърлила злата си забележка, тя бързаше да се отдалечи.

— Мария-Антоанета — знаех как да я закова на място, — много съм щастлива, за да причиня някому болка. Ти трябва да отговаряш на името си а не да се срамуваш от него. Ще дойдеш ли след работа с мен?

Имах нещо наум. Тя не ме запита какво, не прояви и елементарно любопитство. След изтичането на смяната ме чакаше във филтъра. Облякох се набързо, прегърнах я през раменете, отминахме заедно кръчмицата, където се отбиваше Рангел, пред нея Антоанета неволно бе забавила крачка, и взехме първия влак.

Имах нещо наум, заведох я вкъщи, сварих кафе, намерих и малко водка. И малко изсъхнали бисквити. Показах ѝ различните лица на баба в различните ѝ роли: на Офелия, на Жулиета, на Розина, на Казаларската царица, на леди Макбет, на всички добри и лоши жени, в кожата на които се бе вмъквала като актриса. Антоанета ги разглеждаше, без да разбира, а аз бях научила тъкмо от баба как се

променя човешкото лице, как може да се подмлади, състари, разкраси, или загрози. Антоанета още не разбираше.

Сложих я да седне пред тоалетката, където някога седеше само баба, за да се създава сама под пръстите си. Огледалото, трикрило и чисто, отрази анфас и два различни профила. Антоанета седеше със затворени очи. Най-напред развързах косите ѝ, тя ги събираше отзад, завити около тила. Хванах четката и я плъзнах отгоре надолу, пак отгоре надолу и пак, докато заискриха и се отпуснаха напълно. Така ме решеше баба някога и все повтаряше, че грозното пате задължително трябва да се превърне в лебед. Така бях седяла и аз, неподвижна, невярваща, със затворени очи. Повторих думите на глас, а от спуснатите клепащи на Антоанета се плъзнаха две издайнически сълзи, и тя не вярваше. Добре, ще видим, продължих да я реша. После вдигнах брадичката ѝ към себе си, намерих щипката за вежди, изскубах няколко косъма така, че да вдигна веждите нагоре, извадих подаръка си от Филип, разноцветни сенки за очи с малки луксозни четчици, туша, червилата, цял комплект, който още не бях разтваряла, и се залових за работа. Антоанета търпеливо понасяше всичко.

— Готова си! — казах неочаквано и се дръпнах назад, за да остане сама в огледалото.

Първата ѝ реакция бе да се отдръпне, после да се приближи, пак да се отдръпне и пак да се приближи, да пипне с пръсти лицето си, невярваща, че е тя в огледалото, да се извие към мен с такъв израз на недоумение, че аз да се разсмея до сълзи. Болката като че ли излетя през порите на кожата ми, през отвореното ми гърло, през слъзните канали на очите ми, през косите. Отдавна не бях се смяла така, чак коремът ме заболя от смях, притиснах ръце към него с мисъл за детето, което трябваше да зрее в мен щастливо, а аз си бях обещала да го заслужа с доброта. С истинска, неподправена доброта. От хиляди дребни, малки нещица, жестове, думи и постъпки, които я съставяха.

— Кремена, аз ли съм наистина? — питаше ме Антоанета ту надвесена над огледалото, ту извърнала се през рамо към мен, а аз продължавах да се смея неудържимо, отдадена изцяло на смеха:

— Чакай, има и още — казах ѝ и започнах да вадя от гардероба всички ония оригинални дрехи, които в един неделен ден смъкнахме с Филип, от сандъците на баба. Рокли и мантии, блузи с широки ръкави и надиплени поли, разноцветни, едноцветни, всякакви. Мятах ги една

след друга върху Антоанета, търсех най-подходящата, намерих я. Бяла, цялата от кенар с дантела, която почваше от раменете, стигаше до извивката на бюста и се появяваше отново на талията и ниско долу, над глезените.

— Облечи я! — заповядах на изумената Антоанета, която я докосваше плахо с пръсти, като че ли да се увери в съществуването ѝ. — Кой те е учил, че едно момиче трябва да се облича като теб?

Тя се засрами от голотата на тялото си, което се измъкна от дрехата ѝ като от змийска кожа, остаряла и попукана, ненужна повече. Огледалото хвана трите златисти отражения на фигурата ѝ, а аз, застанала зад нея, дръпнах назад превитите ѝ рамене така, както ме бе учила баба и както ми бяха показвали в балетната школа.

— Изпъни шията! Още! Видя ли как се издължи? Прибери корема, бюстът напред, та от мен ли те е срам? Облечи сега роклята! Ето така, на талията е малко широка, ще я прихвана с карфици. Виждаш ли? Как е?

— Ти си магьосница!

— Глупости — смеех се щастливо, — жената трябва да се учи как да е красива. — Въртях се край нея и бърбех, и се смеех, и прихващах с игла и конец тук и там, наистина се чувствавах магьосница, докато свърших, и заплясках с ръце.

— Мария-Антоанета! — обявих тържествено на влизания в стаята Филип.

Чул ме да се смее още от антрето, Филип недоумяваше на какво се дължи промяната в мен, но бе слушал дълго щастливия ми смях, преди да се реши да влезе. Очите му, загубили онова отнесено, само негово изражение, се взряха в моите с очакване. Целунах го по небръснатата буза — и той се бе изоставил. Запознах го с Антоанета, той я погледна с одобрение, свързал по някакъв начин моя смях с нея, и не пропусна да ѝ каже, че е красива. Целунах го още веднъж.

Щастието наистина ни променя, а и променя всички около нас. Като че ли излъчваме нещо, което трепти във въздуха, неуловимо и невидимо, но създава възбуда, светлина, трепет. Кой може да ме опровергае? Филип обезумя от радост, когато му казах. Връщахме се

сами след изпращането на Антоанета и той ме пренесе на ръце чак до в къщи. А на другия ден ми поръча хиляди пъти да се пазя. Обещах му.

Надвесена над Рангел, не усетих оня познат дъх, който ме отблъскваше от него. Хей, кръстнико, казах му, не си забравил, нали? Какво да забравя, ме запита с очи, които се усмихваха, а аз гледах яката на ризата, която се подаваше под престилката, чиста и небесносиня. Той рече на глас, мисля за детето ти като за свое. Я го гледай, възмутих се не на шега, да не си малък да си направиш? В тая бригада има една, която веднага би ти родила, само че... трябва да не пиеш, за да е здраво. Помогнеш на някого, смръщи вежди Рангел, но очите му продължаваха да се смеят, а той веднага започва да те командува. Ще правя, каквото си искам. Не ме попита за името на тази, която веднага би му родила дете, не ме попита, предполагаше ли? Добре, казах му, прави, каквото искаш, но тази вечер си на мое разположение. Една вечер ще те изтърпя някак, чувал бях, че бременните жени сте невъзможни. Така е, съгласих се, тепърва ще теглиш... Ти на това тегло ли викаш?

На обед се сблъскахме с Антоанета в стола, тя пак бе превила рамене под престилката. Скарах ѝ се, изглеждаше отчаяна. Въпреки разпуснатите си коси и новото си гримирано лице Рангел не бе погледнал към нея. А казваше, че си търпелива, че умееш да се бориш за него, така ли? И си спомних упорството на Мария. Невена, изненадана от смеха ми, дойде при нас. Не е ли красива Мария-Антоанета, запитах я. Да, съгласи се Невена, след като вдигна лице към нея, да, къде са ни били очите досега? А ти сияеш, ще кажеш ли най-сетне защо?

Има време, махнах с ръка. Не усещах умората, денят минаваше бързо, винаги е така, когато влагаш и радост в него. Не се престаравай, приближи се до мен Рангел, смени ме за час зад пресата, а другите се смаяха и настъпи тишина, изобщо ще се наложи да помислим сега за по-лека работа. Да поговоря ли с Невена? Има време, казах и на него.

Измъкнах се първа след биенето на звънеца и зачаках трескаво Антоанета във филтъра. Бях се подготвила, а тя нещо се бавеше. Рангел щеше да ни чака след петнадесет минути на портала. Върнах се в работното помещение, издърпах я насила, отделих ѝ всичките тези

петнадесет минути, огледах я отвсякъде, но когато тръгнахме към мястото на срещата, тя едва не ми се изплъзна, той ще те чака само теб. Глупости, засмях се аз.

— Ти с твоите изненади — Рангел се загледа в Тони, обиколи я недоверчиво със стиснати устни, които много бавно започнаха да се отпускат, а тя пламна изведнъж, би побягнала, ако ръката ми не я стискаше здраво за китката, пръстите ми дори се отбелязаха. — Какво се е случило с теб, Тони, ти като че ли не си същата?

— Не е същата — отвърнах гордо вместо нея.

— Бялото ѝ отива — каза пестеливо Рангел, а аз кимнах.

Вървахме мълчаливо към гарата, между трима ни струеше неловкост. За първи път Рангел разрешаваше на някого да го води, не беше ли достатъчно. Той се потеше обилно, изтощаваше се от усилието, забавяше крачка. Поспря пред кръчмата, в която винаги се отбиваше след работа, Антоанета също поспря, готова да се подчини на инстинкта му. Аз продължих напред. Зачаках. Те ме настигнаха. Въздъгнах с облекчение.

Взехме влака и все така мълчаливо ни заблъскаха непознатите в коридора. Едва не паднах върху Рангел. Той се разтревожи, не е за теб вече тази лудница, подхвърли през зъби. Антоанета го погледна косо.

— Все още не съм спечелила за кола — засмях се аз.

— Ако мъжът ти не е ревнив — подхвърли Рангел, — бих могъл да те вземам с моята бричка от къщи и после да те връщам, така ръждясва под навеса. Става ли?

— Чудесно! — плеснах с ръце, помислих си, че колата е съюзница срещу алкохола. — Но ако... — взрях се замислено в него. — Не е ли твърде рисковано за мен при... — спрях навреме, но той вече бе разбрал и започна отново да се поти, челото му блесна като лакирано. Извадих кърпа от чантата си и му я подадох. Антоанета гледеше през прозореца, стиснала устни и направо измъчена. Ревнуваше ли? Още малко, още съвсем малко.

— Тони!

Рангел гледеше към нея.

— Бих могъл най-напред да минавам покрай Антоанета, да я взема, и после, щом чуеш клаксона, да слизаш веднага. Става ли?

И понеже аз не бързах да отговоря, замислена за нещо свое, той добави:

— Не знаете какво удоволствие е за мен да се грижа за някого, който наистина се нуждае...

Вече бях разбрала. И се бях уловила като удавница за това. Не да го потопя, а да го измъкна. Антоанета трябваше да ми помогне.

— Мен не ме бива за параван — процеди през зъби тя.

— Какъв параван? — не разбра Рангел, а после раменете му изведнъж се смъкнаха. — Жалко, а аз си помислих, че...

Не се доизказа, бе се смутил. Разговорът не вървеше или, по-право, бе тръгнал на зло. Трябваше да се направи нещо. Навреме. Преди всичко да се е объркало.

— Заведи ни у вас — казах неочаквано. Как ми хрумна? Не грешех ли отново? Траурните им физиономии ме потискаха. — Живееш сам, нали? Ще можем и ние нещо да направим за теб.

Погледнах към Тони, търсех подкрепа, тя притискаше лице към стъклото, готова да се разплаче или да се разсмее. Не познах кое от двете. Губех увереност с тях. Плаших се.

Но Рангел ни заведе, без да каже нищо. Пропусна ме първа, зад мен пристъпи Антоанета, все още без да се усмихва. Заоглеждахме се като деца, попаднали в непознато жилище, спрели на вратата. Апартаментът изглеждаше отдавна напуснат, стаите зееха празни, по изцапаните стени открихме по-светли петна от картините, които вече ги нямаше, паркетът — чист по средата на хола, където е бил килимът, мръсен по ъглите, само една маса в него и два стола, прости, дървени. Рангел ни ги предложи, след като ги избърса от праха с длан. Дланта му потъмня.

— Това е леговицето на звера — разпери ръце.

Приплака ми се. Влязох за миг в банята. Куп празни бутилки звъннаха в краката ми, едва не ги счупих. Кърпата, към която посегнах, бе мръсна, с ярки цветя, те като че ли пулсираха. От мътното огледало ми се присмя собственото ми лице. Побягнах, върнах се при тях, те седяха мълчаливо един срещу друг. Обърнах им гръб, влязох в спалнята. Едно легло, покрито с одеяло и изтеглено в ъгъла, до него

стол, а на седалката — портрет на жена, която удивително приличаше на мен самата.

— Би трябвало да ме мразиш — погледнах Рангел, който стоеше зад гърба ми, а аз бях изучила внимателно портрета.

— Защо? — изненада се той. — Човек винаги, обича хората, на които е правил добро. И ненавижда ония, на които е причинил зло. Има логика, нали?

— Да — включи се в нашия разговор и влязлата Антоанета. — Да, колкото и да е странно... Човек предпочита да се оглежда в очите на другите добър вместо... обратното. — И като приближи до Рангел, се улови с две ръце за ризата му. Спонтанно. Неовладяно. Какво ставаше с нея? Бе искрена. Страховита. Невероятна. Не на себе си. Не бях я виждала такава, като че ли изпаднала в транс. — Моля те, Рангеле, направи ми някакво добро! Моля те, много те моля!

Гледах я изумена. И Рангел я гледаше по същия начин. Вдигнал ръце в израз на безпомощност в едната държеше неотворена бутилка, тя увисна във въздуха. Вгледал се внимателно в непознаваемото ѝ лице, не знаеше какво да прави. Объркан сам. Нерешителен. Като че ли я виждаше за първи път. Подаде ми бутилката във въздуха, мислех, че ще я прегърне, а той, освободил ръцете си, я улови за дланите. Така че да се освободи от тях. Бавно. Несъзнателно.

— Тони, Антоанета, какво ти става? Та аз за теб... какво бих могъл да направя? Ти не се нуждаеш от нищо, ти...

Тя вече плачеше, захлупила лице в празните си длани. Пръстите ѝ почерняха от потеклия грим, тъмни капки падаха и на бялата рокля. Рангел ме викаше на помощ, питаше ме нещо с очи, не го разбирах, самата аз бях объркана.

— Налей ѝ малко водка — казах му.

Той ѝ наля. Подчиняваше се като автомат.

— Подай ѝ я!

Тя послушно я взе от ръцете му. И като хълцаше, отпи първата глътка. Рангел я гледаше. Когато Антоанета остави чашата на масата, той я улови за ръка и я поведе към банята. Виждах през отворената врата как се залови да мие лицето ѝ, цялото ми положено старание изчезваше под широката му длан. Подаде ѝ кърпата, цветята по нея наистина пулсираха, Тони я пое. Изтри се и се усмихна на двама ни. Приличаше на малко момиченце.

— Ще ми мине. Имаш ли тук някаква музика?

Навярно се срамуваше и търсеше да се улови за нещо, да се скрие зад нещо. Рангел се засуети, измъкна отнякъде малко магнетофонче с няколко касети. Постави едната.

— Не зная ще ви хареса ли? Имам само джаз. Чудя се как го имам и него при оня обир, в който прибра всичко... няма значение. Имаме джаз. Ще послушаме ли? С музиката човек не е самотен.

— Обичам джаза — усмихна се най-сетне Антоанета.

Рангел я погледна. И аз след него. Какво ставаше с нея? На другата ли искаше да прилича? По-дълго от мен бе задържала снимката в ръцете си. И сега... с джаза. Рангел изглеждаше смутен, заговори бързо:

— Смятам, че музиката винаги помага. Каквато и да е тя. А как точно не зная, не разбирам нищо. Единственото, което схващам, е, че бърка в душата ти, изважда на показ и доброто, и лошото и малко те е страх, че ще объркаш всичко, ще им размениш местата и в същото време никак не си сигурен...

Но помага. Вкарва те във времето. Или те изкарва от него. Зависи от състоянието ти. Ако трябва да определя какво точно чувствам, когато слушам ей тая музика, то е, като да влезеш в кратера на вулкан, боиш се и не бягаш, защото знаеш, че ако изригне, спасение няма, и далече да си, ще те застигне и ще те облее в лава, лавата ще стане на пепел, и ти с нея, а от пепелта ще се родиш отново. И всичко е друго, променено — и болката, и радостта. Като лудост е, като умирање, към което си тръгнал слепешком, но преди да умреш, знаеш, че ще докоснеш сърцевината на нещо, на което не си дал име, но е истинско...

Бе разперил ръце и чакаше думите му да стигнат до съзнанието на Тони, но те не достигаха до нея, унесеното ѝ лице го показваше и на двама ни, бе изпаднала в унес, слушаше. „Крача сам сред тълпа от любов“, притаила се зад тия думи като зад ров, Антоанета търсеше спасение от натиска на другите, които не можеше да понесе, и се изплъзваше на Рангел уж в някакво привидно освободено от звуковете пространство, а вързана за самия им гръмоотвод. Слушах и джаза, и откровението на Рангел и си мислех, че той носи уязвимата душа на поет, че е гол и беззащитен като дете, по-раним от другите, Мария така казваше за хората, които пият, те са раними и по-уязвими от другите,

душите им са кълбо от оголени нерви, с тях трябва нежно, внимателно, като с деца... Щеше ли да се справи Антоанета? Боях се, но трябваше да си тръгна сега, веднага, в пристъпа на джаза, който можеше да ги сближи или отхвърли един от друг. Трябваше да ги оставя да се разберат сами. Както могат. Колкото могат. Пристъпих към вратата, Рангел ме усети, но не ме спря, Антоанета не виждаше и не чуваше нищо. Само онова „Крача сам сред тълпа от любов“... А аз си мислех за Мария, за единствената и неповторима Мария.

... На другата сутрин чух клаксона, не го бях очаквала и все пак му се зарадвах. От балкона магнах с ръка. Филип още спеше, мислех, че в колата ще заваря и Антоанета.

— Защо си сам? Какво се случи?

Рангел не отговори, не го запитах повторно, ръцете му пак трепереха и като че ли стискаха волана, за да се слоят с него. Караше професионално и сигурно, но аз се вцепених, свила се на задната седалка. Той не се обръщаше, а ме наблюдаваше в огледалцето.

— Защо се боиш? Никога не бих допуснал да ти се случи нещо лошо...

— Това не става по желание. До колко пи снощи? И какво направи с Антоанета, тя е луда по теб, нима не си забелязал?

Той закова колата по средата на платното. Изведнъж. Полетях напред. Лицето на Рангел бе добило жесток съсредоточен израз. Изплаших се.

— Не те бива да оправяш света — засмя се неочаквано и на мен ми олекна, засмях се и аз. — Ама никак не те бива. На Тони ѝ показах какво животно съм, на нея само толкова ѝ трябваше, напих се като свиня. Кога си е отишла и как, не мога да ти кажа... Знаещ ли какво поиска от мен? Да ми роди дете, все едно дали ще се ожения за нея, или не, но да ми роди дете, Направо с пръст в раната... Ти си ѝ казал, признай, че страшно обичам децата. И че искам, дори да умра, да имам... Признай! А тя... направо в раната. Не можах и да я докосна. Гърлото ми изгоря. Излях му една бутилка огнесмъртница. И съм паднал като труп. А се събудих в леглото си, съблечен, апартаментът почистен, бутилките — измити всичките и сложени в мрежи, готови за връщане. Не зная как ще я погледна.

— Няма да се наложи — изслушах изповедта му мълчаливо. — Ти стоиш все с гръб към другите. Престъпление ли си извършил, че се боиш да ги гледаш в очите?

— Ще разбереш ли, ако ти кажа? — махна с ръка той и запали мотора, ръмженето удави думите.

Колата леко се плъзна по шосето. Стигнахме първи. Разделихме се едва пред филтрите, но повече нищо не си казахме, аз хлътвах вече в женския, когато той ме дръпна назад.

— Извини ме пред нея, опитай се да ѝ обясниш, ти би могла, това... за детето, така изведнъж, джаза. Няма на какво да се надявам, целият съм празен отвътре, разбираш ли това?

— Разбирам — казах му. — И с мен беше така. Не че и сега не тъгувам и че съм забравила, раната ми е вътре в мен и ще си я нося винаги, не може да бъде вече същото, но... съм щастлива. Защо не опиташ и ти, преди да е късно? Защо не си наложиш да не пиеш? Защо не се ожениш отново, да имаш дом и деца, за които да се грижиш, нали точно това искаш?

— Искам — каза бавно той, — не само да ме обичат, аз да обикна, та макар и нелепо, глупаво... И побягна от мен след това откровение.

Нужно му било да обича, та на кого не е нужно. Добре, Тони не заслужава ли да бъде обичана? От нея се излъчваше такава женствена мекота, че всеки мъж би трябвало да я усети. Но мъжете бяха слепи. И Рангел също. Тръгваха към жената наслуки, повлечени от жест някакъв, от поглед, от някоя извивка на тялото. Или кой знае от какво. Оглеждах се непрекъснато за Антоанета, не идваше, мястото ѝ зееше празно. Попитах Невена, обадила се, че е болна и няма да дойде.

Още вчера усетих в нея някакво напрежение, не беше на себе си. Ти не видя ли, тръгнахте си заедно?

— Не — отрекох аз.

В почивката се опитах да позвъня у тях, никой не вдигаше слушалката. Представих си я да плаче, захлупена във възглавницата и проклинаща своята ЛУДОСТ. Лудост беше наистина, не винях Рангел, всеки би изплашила така изведнъж. Виждах неспокойния му гръб в

следобедните часове, по някое време не издържа и дойде при мен. Отмени ме на пресата, разбра ли защо не е на работа, ме запита.

Вдигнах рамене, каквото можах, направих. Защо не опитахте сам? Защо чакаше? Иди, иди, заблъсках го към телефона и заех мястото си, той се подчини. Върна се бързо, никой не вдигал слушалката. Да отидем до тях, предложи неочаквано, снощи се държах, отвратително. И утре е ден, отвърнах му, нека почакаме.

На другия ден Антоанета отново не дойде. Чувствувах вина и в себе си, трябваше да остана оная вечер. Когато вършиш нещо, го върши докрай и както трябва, казваше Мария. Телефонът пак не отговаряше. В края на работния ден Рангел настоя да отидем до дома ѝ, знаеше къде е, навярно я бе изпращал веднъж-два пъти, а може би и повече. Никой не отговори и на позвъняването на вратата, като че ли в апартамента нямаше жив човек. Повъртяхме се безпомощни на стълбищната площадка, слязохме и долу, гледахме към затворените прозорци със спуснати пердета, нищо. Дори не срещнахме никого от съседите, за да запитаме. Рангел се потеше обилно, губеше равновесие, пушеше цигара след цигара. Цяла свиня съм, призна ми, не зная ли поне аз какво значи самота, тя може би наистина имаше нужда от нещо.

— Не е трябвало да пиеш — казах остро.

— Лесно е да се каже — извърна към мен побледнялото си и мокро от пот лице, — лесно е. Ако цяла година пиенето е било единственият ти приятел, пиенето и музиката, единствената ти забрава, единственото ти облекчение в чакането да звънне телефонът или да се отвори вратата, да чуеш стъпки... тогава? Тъкмо бях решил, че ако Антоанета издържи, ще...

— Какво?

— Нищо.

Разделихме се. Той ме остави пред нас и веднага форсира колата, тя се скри зад завоя. Трябва да го спра, да му кажа нещо утешително, да го покания горе, но аз отново махнах само с ръка, да прави каквото ще, никой не може да спре никого, който е решил да си троши главата. А знаех къде ще отиде, какво ще прави, но тръгнах нагоре към Филип, за да забравя всичко в обятията му.

На сутринта излязох по-рано и си взех влака. Беше препълнено, на мен ми се повръщаше, нещо недобро се извършваше в организма ми, но нали така трябваше да бъде първите два-три месеца? Веднъж да преминеха. Влязох в работното помещение бях като платно, изплаших Невена и Добрин, те бяха вече зад своите преси, оставиха ги, изтичаха насреща ми.

— Не е ли по-добре да си отидеш? Какво ти е?

— Нормално — казах и на двамата, нямаше защо повече да крия, — чакам дете.

Невена се засмя щастливо, Добрин запримига и запристъпва от крак на крак. Тя ме прегърна, той ме поздрави със стискане на ръката. И направи още нещо, зареди своята преса с тежки калъпи, при мен остави най-леките. А Невена настоя да поработи вместо мен, щяла да навакса на своята преса. Но двама от бригадата отсъствуваха, Антоанета и Рангел, това я тревожеше, едва ли без тях щяхме да надхвърлим нормата. И все поглеждаше към техните места. Рангел дойде с два часа закъснение, Невена не му каза нищо. Отново застана с гръб към всички ни. След онзи малък, едва забележим ъгъл, в който включваше лицето ми... Сърдеше ли ми се? Имаше ли право да ми се сърди? Пак ли бях сбъркала? Виждах кичурите коса по тила му, движенията на ръцете, неуверени, забавени, без обичайния ритъм. От ръба на престилката се подаваше яката на измачкана риза. Нарочно минах на два пъти край него, съвсем до него, той се приведе нарочно още повече над пресата, за да се скрие. Но можех да му се натрапя сама, не исках. В момента го мразех, осъждах го заради слабостта му, заради грубостта му, проявена не само към Антоанета, а и към мен, не виждах вина в себе си. По някое време извикаха Невена на телефона, тя се върна помръкнала.

— Нещо тревожно ли? — запитах я.

— Антоанета иска да напуска. Първо да си вземе отпуската и после... Намерила си друга работа.

— Глупости! — извиках високо. — Няма да я пуснем.

Рангел се изви стреснато към мен. И пак ми показва гърба си. Ръцете му се тресяха, видях ги съвсем ясно. Ако се залавяш за нещо,

ми казваше Мария, върши го добре и докрай. Добре и докрай. Добре и докрай, добре и...

— Какво искаш от него? — каза ми Филип в къщи. Не е толкова лесно да се откажеш изведнъж. А и не е лесно да се съгласиш да направиш дете на жена, която не обичаш...

— Той не е безразличен към нея, зная. Но се бои да го признае дори пред себе си.

След работното време не бе трудно да намеря Рангел в същата кръчма до гарата, пиан и безпаметен. Раздрусках го, закрещях в лицето му, че е виновен, че трябва да намери начин веднага да се извини на Антоанета, а не да прекарва времето си тук, нали искаше да се грижиш за някого, нали точно това ти липсваше, повтарях, повтарях, повтарях, а той изобщо не ме разбираше.

— Харесва ми тук — удари с юмрук по масата.

Седнах срещу него, обзета от упорството да го измъкна на всяка цена. Поисках и за себе си чаша водка. Донесоха ми я, а Рангел я изля на пода, ти не трябва, аз съм друго, ти не трябва. И после ми каза:

— Харесваш ми. Ако Тони мъничко приличаше на теб.

— Тони е по-добра от двете ни — отвърнах му грубо. — И на теб ти трябва жена, която с нищо да не ти напомня първата.

— Не — поклати глава той. — Ти си по-добрата, страдала си и прощаваш... — Пак разлюля масата с удар на дланта си. — И искам да ми напомня!

— Тя те е довела дотук... Тони ще те измъкне.

— Няма да ме измъкне, Тони не прощава... И не искам никой да ме измъква, харесва ми, казах ти...

Беше лудост да споря, беше лудост и да му говоря, нямаше смисъл от думи, разбирах го, но не можех да се предам.

— Лъжец! — извиках високо и няколко души, наведени над чашите си, вдигнаха глави. — Лъжец! Удобно ти е да лъжеш, защото си слаб или... искаш да измъчваш себе си! А и другите!

Думите ми го удариха като плесница, една след, друга, с все по-голяма сила. Той започна да се надига от стола, опрял се на длани в гладката повърхност на масата, изплаших се, дръпнах се назад и чаках, но изведнъж Рангел се олюля, отпусна се на облегалката и се разсмя,

пребелял и със затворени очи, само зъбите му светеха. Не помнех как съм се изправила, как съм излетяла от кръчмата. Помнех само този смях, той гърмолеше зад гърба ми като откъртена канара, която се търкаля по стъпките ми и иска да ме затисне.

Не казах нито думичка на Филип. Но не скрих нищо пред Мария.

— Виждала съм — каза ми тя — хора здрави и силни, които алкохолът пред очите ми е превръщал в дрипи. Какво ли не съм видяла? Но и твоята Тони бързо се е предала... И така изведнъж му е предложила всичко, изплашила го е, мъжете се плашат. С тях трябва като с деца... Кротко, постепенно... Бих могла аз да си поговоря с нея, ти си твърде неопитна. А и с този Рангел... за да се спаси един човек са нужни усилията на повече хора, не на един, разбираш ли?

Няколко дни не ходих на работа, повръщах без прекъсване. Отслабнах невероятно много, скулите ми изскочиха, страните ми хлътнаха, смених и цвета на лицето си. Докарах го до кехлибарения, Мария се чудеше какво да ми сготви, пренесе се у нас, Филип водеше лекарите в къщи. Поставяха ми някакви инжекции, не помагаха. Настояха за пълни изследвания, тогава за първи път чух за отрицателното ер-ха звучеше тревожно в устата на сестрата, която донесе резултатите. Питаха и от завода за здравето ми, тревожеха се за мен и детето, първа дойде да ме види Невена, после Добрин и неочаквано се появи и Рангел.

— Той е — пошепнах на Мария.

Рангел ми донесе огромен букет от рози, бе се постарал да изглежда добре, избръснат до синьо, спортна бяла фанела и дънки, отново приличаше на момче, и то не само в гръб. Зарадвах му се, прегърнах го, Филип се намръщи и побърза да излезе. Мария поднесе кафето и седна насреща му, като не откъсваше погледа си от него.

— Кремена много ми е говорила за вас...

— Само лоши неща, нали? И как ли другояче...

— Само хубави... — не се улови Мария на думите. — Тя ви е много благодарна, направили сте за нея...

Побързах да изляза и аз, познавах добре Мария, знаех, че тя ще преобърне сърцето му. Бе влязла неусетно в моята кожа, а я бях ненавиждала, преди да я познавам, бе се вмъкнала неусетно и в кожата на баща ми, който видимо я пренебрегваше, но вече знаех, че не би могъл да прекара и ден без нея. Когато дойдеше при нас, той я търсеше по телефона, викаше я час по час, настояваше да се прибере по-скоро, сърдеше се и често пристигаше не толкова да ни види, а за да си я отведе. Не понасяше и Рики, защото не искаше да дели с никого обичта ѝ. Направи ми впечатление, че при влизането на Рангел кучето завъртя опашка, приближи до него, подуши го и бързо го близна по ръката. И Мария го забеляза, двете се бяхме спогледали. Кучето никога не се лъжеше, безпогрешно откриваше добрите хора, почти никога не се държеше така с непознати.

Намерих Филип в кухнята, запалил цигара.

— Този, твоят Рангел, не ми изглежда на безразличен към теб. А и ти самата...

— Ревнуваш ли? — изненадах се аз.

— Всичките тези негови довеждания, взимания...

Засмях се.

— Рангел е безразличен към целия свят. И, моля те... глупаво е, недей! Той се вълнува единствено от... чашката.

— Ще видим — каза ми Филип, отвори хладилника, извади изпотена бутилка столична, взе от шкафа и чаши, купичката напълни с лед, постави всичко върху сребърния поднос на майка ми и тръгна към хола.

Спрях го до вратата. Лудост ли някаква ме обземаше?

— Филип — запитах го неочаквано, — ако знаеш, че ще ме загубиш, че просто такава е съдбата ни, как би предпочел, смъртта ми или отиването ми при друг?

Филип побледня.

— Що за глупав въпрос? Какво ти е хрумнало?

Побледняването му продължаваше, все едно, че някъде в него се бе отворила артерия и всичката му кръв изтичаше. Усетих и яростта, която се трупаше в него, трупаше се, синя, отровна, заплашваща ме. Той не мислеше за смъртта, нима би предпочел...

— Да не би този отатък... — вече раздрусваше раменете ми, ръцете му ме притискаха като в клещи, все по-силно, все по-алчно, с

все по-голяма власт над мен. Чакаше отговор на своя въпрос, блед като осъден, а моя бе забравил.

Само че аз бях получила отговор.

Върнах се в хола, измила лицето си със студена вода, освежена и усмихната. Заварих ги тримата около масичката: Филип, Рангел и Мария, в оживен разговор, моето влизане не го наруши, никой не погледна към мен, чак се усетих обидена. Позвъни се и трябваше веднага да скоча и тръгна към входната врата. Кой ли още можеше да бъде? Навярно баща ми, идваше за Мария, или някоя от съседките. На прага стоеше Антоанета.

— Разбрах от Невена, че не си добре, и... дойдох.

Бях се смутила, но преодолях бързо състоянието си и се хвърлих отгоре ѝ. Разцелувах и нея. Тя изглеждаше също поотслабнала, източена и някак променена, без да има нещо особено по себе си. Държеше главата си изправена, косите ѝ, разресани свободно, покриваха изпънатите ѝ назад рамене.

— Мария-Антоанета, добре дошла!

Не сварих да я предупредя за Рангел, а и не трябваше. Влезе първа в хола, аз бях зад нейния гръб и не видях какво изрази лицето ѝ, но виждах лицето на Рангел, то пламна цялото, Рангел се изправи на вдървените си крака, като преплете и пръстите на ръцете си, вместо да подаде ръка, а Филип го наблюдаваше внимателно — внезапно осенен от щастие — помислих си, че той наистина бе поревнувал от него. И още, че отдръпването на Антоанета бе изиграло по-голяма роля за чувствата на Рангел, отколкото приближаването ѝ през оная вечер. Странно! Мария скочи, настани гостенката до Рангел, което съвсем го довърши, а тя влезе отново в ролята на домакиня. Филип ме прегърна през раменете. Забелязах, че чашата на Рангел стои пълна и от нея не бе отпито нито веднъж. Антоанета бързо пое своята, той улови ръката ѝ.

— Недей, моля те, искам да поговорим.

Тя не го послуша и я изпи на екс. Заговори бързо, оживено, различно от всякога, за прекараните в отпуска дни, за някакво пътуване извън града, за свои познати, които я приели много добре и се погрижили да ѝ намерят нова работа.

— Тони, не бива, ще ни липсваш — каза с мъка Рангел и виждах как той остарява, колкото повече се оживява тя. Театър ли разиграваше? На безразлична ли се правеше? Или беше? Не можеше да ме измами, не можеше да измами и Мария, която я наблюдаваше внимателно.

Поканих ги на вечеря, приеха. Оттеглих се в кухнята, а Филип дойде, за да ми помогне.

— Отново се убеждавам, че ти не познаваш хората.

— Така е — съгласих се с него.

Около масата седнахме шестима. Баща ми, Мария, Рангел, Антоанета, Филип и аз. Двама не можехме да се храним, аз и Рангел. Още от мириса на храната на мен ми прилоша, а Рангел бе толкова смутен, че не посягаше и към чашата с бира. Антоанета пълнеше сама своята, поднасяше я към неговата и се чуваше звън на стъкло, после тя отпиваше. Страните ѝ горяха, бе най-разговорлива от всички, а когато се изправихме, те двете с Мария останаха в кухнята, за да разтребят. Аз тръгнах с кафето към хола, Мария ме избута, за да бъдат насаме. Баща ми недоволствуваше:

— Какво правят тия жени там, защо се бавят?

Гледах в баща си, а си мислех за Рангел, страшно умълчан и притихнал на своето място. Щеше ли да се повтори историята на баща ми, щеше ли Антоанета да има силата на Мария, за да върне Рангел към живота, както Мария бе успяла? И му бе създала дом, спокойствие, уют, а може би и щастие, което той не признаваше пред никого? Не знаех... Кучето лежеше в краката на Рангел, изтеглено на безопасно разстояние от баща ми, замислената ръка галеше козината, ровеше се в нея, докосваше муцуната, а Рики се смееше. Отпусната във фотьойла, изпитвах странно спокойствие и някаква увереност, неподсказана от нищо, че всичко и за всички в този хол ще тръгне на добре. А какво повече ми бе нужно?

Тръгнах отново на работа. Чувствувах се много по-добре, пристъпите на повръщане бяха преминали. Невена се бе погрижила за мен, веднага ме извикаха при профпредседателя, за да ми предложат

по-лека работа. Временно. Отказах. Добре си бях зад моята преса, като от позиция виждах останалите.

Гърба на Рангел при всяко извиване към рафтовете, профила на Антоанета, лицето на Невена, усмивката на Добрин. Калъпите ми странно бяха олекнали, за да изпълнявам нормата, ми се притичваха на помощ ту един, ту друг. Всеки внимаваше да не се изморявам, като че ли детето, което носех, не бе мое, а на цялата бригада.

— Че то си е така — каза Невена. — Ти какво си мислиш? Отсега сме му запазили място в седмичните ясли.

От думите ѝ ми стана добре, а в края на работното време Рангел отново ми предложи да ме върне с колата. Предложи и на Антоанета, въпреки че знаеше, както знаех и аз — тя бе поискала от Невена, за да се върне отново, Рангел да си отиде. Аз или той, бе заявила твърдо, но Невена някак бе овладяла положението. Антоанета, пламнала цялата, отказа.

Пътувахме само двамата и той ми довери, че иска да стане нов човек, бил на лекар, предписали му някакви прахове, от тях, щом посегнел към алкохола, още при първата глътка му прилошавало.

— Не зная само дали ще издържа така, ще мога ли?

— Защо да не можеш? Нали имаш воля, мъж си, а и още си млад, тепърва е животът пред теб...

Той се усмихна с тъга.

— Ако имах някого до себе си — изгаси внезапно усмивката, като че ли я погълна навътре. — Тони се дърпа... Измислила е това за детето, женски номер, не ме поглежда сега и в тоя празен апартамент мога да полудея...

— Напълни го, купи това-онова, да заприлича на дом.

— Купих — призна ми той. — Спалня, гардероб, кухненски шкафове, не зная ще ѝ хареса ли?

— Много я обиди ти, в самата ѝ същност...

— Но и тя не ми остана длъжна. Чух, че щяла да се жени. Вярно ли е?

Не беше вярно, бяха го подшушнали по съвета на Мария, за да го предизвикаме към промяна, към движение, към обяснение с нея. Докато бях боледувала, той не бе сложил капка алкохол в устата, всички го знаеха и точно за това Невена се бе застъпила. И Антоанета го знаеше, но не бе забравила онази нощ в дома му. Ако ти го обичаш

наистина, бях я дръпнала веднъж настрани, не би се отдалечила така изведнъж, после ѝ разказах за Мария и баща ми, тя знаеше и това. Мария ме бе изпреварила. Вече се задържаше по-често пред огледалото и много се грижеше за себе си. И с нея се извършваше някаква промяна, необяснима, но твърде видима. Някак разцъфна от нищото, навярно се е влюбила, това не става току-така, довери ми болката си Рангел, не ми върви с жените, тъкмо когато се реша, и... баста.

Вземаше ме сутрин от къщи и ме връщаше обратно, а по пътя все си говорехме за какво ли не. Бе започнало и неговото обратно приближаване към нормалните човешки отношения, понякога приемаше да се качи горе, да поразгледа новите работи на Филип, най-обичаше, когато заварваше у дома Мария и кучето, между тях бе възникнало странно, тъжно, тихо приятелство, почти без думи. Веднъж му разказах как Мария е искала да ми подари Рики точно след смъртта на сина ми.

— Не може да бъде — изненада се Рангел.

— Точно така беше — допълни Филип, — само че Кремена не прие. Рики е най-скъпото, което има Мария.

Рангел се умълча, явно случката го потресе.

— Ако и аз имах едно същество като Рики... — не продължи, побърза да си тръгне.

Разказах и това на Мария. И тя ми довери, че отново ще заминават с баща ми, а на нея не ѝ се тръгвало. Уморила ли се беше?

Един ден, когато Рангел ме връщаше от завода, на входната врата на сградата заварихме Мария и Рики, чакаха ни. Кучето се хвърли върху Рангел, обсипа го с ласки, както можеше, захапваше пръстите му, близваше дланите му, хващаше го за дрехите и искаше да го потегли нагоре.

— Много те обича моят Рики — усмихна се Мария. — Ние скоро заминаваме. Ще ми бъде мъчно без него, но на теб мога да ти го поверя. С Рики няма да се чувствуваш толкова сам.

Наистина ли Мария вече се предаваше? Те заминаваха и това щеше да бъде най-дългото им отсъствие, за години наред. Баща ми не бе отстъпил за Рики, както досега, все по-трудно го понасяше и Мария се измъчваше. А може би имаше и още нещо? Струваше ми се, че баща ми ревнува Мария от кучето, не искаше да дели обичта ѝ с когото и да било, нуждаеше се изцяло от нея. Дори когато се застояваше при нас... Напоследък тя не се застояваше. Отстъпила ли беше? Навярно, щом и кучето... Рангел не можеше да повярва, помоли я да повтори, да потрети думите си. И когато се увери в тях, стана нетърпелив.

— Ще мога ли да го взема веднага?

— След седмица — каза тихо Мария, обърнала се настрана, и само аз видях, че в очите ѝ имаше сълзи.

Дните вървяха бързо, трите месеца от предполагаемата дата на забременяването ми като че ли се закръглиха. Позакръглих се и аз. Движенията ми понатежаха, забелязваше се от всички. Тони като че ли ме избягваше, Рангел все повече ме търсеше, „Крача сам сред тълпа от любов“, тананикаше си фалшиво той, а аз му се смеех, Невена се разсипваше да ми дава съвети, тя забравяше, че аз вече веднъж... Добрин ме подкачаше за майчинството ми, Филип бе по-внимателен отвсякога, макар че той винаги е бил внимателен. Бе поел нова огромна поръчка, от която искаше да спечели за кола, стига Рангел те е возил със своята, ще тръгнат приказки. А и ще ти е нужна после...

Една сутрин Рангел не дойде. Дълго се въртях горе, готова веднага да се смъкна по стълбите. През секунда поглеждах през прозореца. Чувствувах се ужасно, половин месец, откакто Мария и баща ми бяха заминали, внезапно се усетих самотна, Мария бе заела твърде голямо място в живота ми. Липсваше ми. Тя бе за мен всичко онова, което носеше и неуловимо излъчваше около себе си и променяше света, придаваше му багри и очарование. Светът неочаквано посивя. Неидването на Рангел пред дома ми също ме разтревожи. Взех влака с голямо закъснение. В завода ми казаха: починала майка му и той заминал. Щял да се върне след три дни.

Трябваше нещо да се направи. Ако Мария бе тук... Но нея я нямаше. Потърсих Антоанета, тя знаеше.

— Сега повече отвсякога той ще има нужда от теб — казах с голяма молба в гласа и трудно прикрита тревога.

Тя мълчеше.

— Ако не отидеш, има вероятност да се пропие отново... — замълчах и повторих, изчаках и повторих.

— Тази вероятност съществува винаги — отвърна ми остро.

— Тони, ти обичала ли си го наистина някога? Запитах, като се вглеждах внимателно в лицето ѝ.

Тя издържа на погледа ми, без да смени израза си на съдия, без да трепне, без да се смути. И каза:

— А теб някой обижда ли те е така?

Не повярвах на думите ѝ, заговорих ѝ нежно, ласкаво, че трябва да умеем да прощаваме, да си подаваме ръка в нужда, да си помагаме, да бъдем великодушни, цяла проповед изнесох, а тя стоеше равнодушни насреща ми. Това ме влуди. Изкрещях със злоба, която не знаех, че нося в себе си:

— Ти, Мария-Антоанета, заслужи най-сетне името си.

Някой драскаше по вратата. Беше страшно в нощната тишина, минаваше дванайсет. Заслушана и изтръпнала в странните звуци, от които ме обливаше студена пот, събудих Филип. Страхувах се, треперех цялата. Филип скочи, аз пристъпих след него. Приближихме до вратата и чухме познато скимтене.

— Това е Рики! — погледнах към Филип.

Втресе ме.

— Нещо се е случило — каза той, отвори веднага, а кучето се метна отгоре му и го затегли по стълбите, уловило със зъби пижамата му.

Филип се върна в стаята, облече се, облякох се и аз, той тръгна, тръгнах и аз, настояваше да се върна, не отстъпих, губехме напразно време, а не трябваше, кучето влачеше Филип, едва смогвах да ги настигам. Пристигнахме бързо до дома на Рангел, вратата зееше отворена. Спогледахме се и притичахме вътре. Рангел лежеше в хола, по корем върху паркета, целият в черно. Филип го обърна по гръб,

мъртвешки посивялото му лице ни изплаши, от устата на мехурчета излизаше пяна и мъчително изхъркване.

— Веднага лекар!

Вече въртях на „Бърза помощ“. Отговориха ми, че тръгват веднага, просто трябваше да чакаме. Едва пренесохме с Филип тежкото тяло на Рангел върху дивана, с хавлиената кърпа на цветя аз изтривах лицето му, бавно, внимателно, топах я непрекъснато в студена вода и придържах главата му на коленете си, Филип пушеше до прозореца. Бе измерил пулса, невероятно слаб, каза ми, навярно нещо сърцето... Тогава видях бутилката водка и се сетих за праховете, които вземаше. Бе ми казал веднъж, спомних си светкавично, че смесени с алкохол, те могат и да го убият. Застанах до Филип на прозореца.

— Дано не е късно — шепнех и се привеждах над тъмната заспала улица, — дано не е късно!

Видях най-напред фаровете, които се плъзнаха по номера на сградата, после двете бели фигури, последвани от трета. По стълбите вече тичаха, лекарят с чантата влезе пръв, прегледът бе кратък, би му някакви инжекции в заголената до лакътя ръка. Рангел все още не идваше в съзнание. Рики, седнал на задните си лапи в ъгъла, наблюдаваше внимателно нашето човешко суетене. И не се намесваше. Не издаваше признаци на тревога, доверих се на инстинкта му, трябваше да се успокоя и аз. И внезапно се изплаших, какво би се случило, ако не беше кучето? Ако не беше Мария, грозничката и прекрасна Мария, единица в множеството... Какво би се случило? Потръпнах.

— Вие какви сте на мъжа? — питаше ни лекарят, като се обръщаше ту към Филип, ту към мен, а никой не му отговаряше.

— Роднини — отвърнах аз.

— Брат ми е — излъга Филип.

Лекарят ни изгледа поред, не повярва, но не му беше до това сега.

— Ще трябва да останете и през нощта. Кризата минава, но... не са изключени изненади.

Той събираше срязаните ампули, избърса спринцовката, уви иглите и ги постави в блестяща никелирана кутия, която скри в чантата. Следях внимателно всяко негово движение. После уморено се

отпусна в един от фотьойлите и прекара длан по лицето си, да смъкне умората. Не успя.

— Сварете му кафе, горчиво, силно... И аз бих пийнал, капнал съм от умора.

Санитарите бяха слезли долу. Потърсих кафе в кухнята, не намерих в новите празни шкафове. Погледнах към Филип, той разбра. Надигна се тежко от мястото си и тръгна към дома. А и той бе съсипан от умора. В такива мигове го обичах най-силно. Лекарят съобщи, че ще изчака, все пак било по-добре да не оставам сама, може би след свестяването да започне буйство.

— Не вярвам — казах аз.

Само ме погледна и посочи бутилката.

— Изхвърлете всичкия алкохол, докато не е дошъл на себе си.

Излях първата бутилка в тоалетната, излях и втората, после и половинката, която се търкаляше по паркета, после другата бутилка, която намерих в спалнята. Седнах на дивана до Рангел, улових ръката му, за да усетя засилването на пулса. Той ме погледна, без да ме познае.

— Идва на себе си — констатира лекарят. — Вече няма никаква опасност за живота му.

Кучето доближи, близна моята ръка, после близна ръката на лекаря, който с погнуса я изтегли, после целуна Рангел по лицето. И завъртя доволно опашка. Лекарят се засмя.

— Много са предани тия животни.

— То ни събуди и доведе тук — казах аз и погалих Рики по главата.

— Наистина ли? — не повярва лекарят. — А как си е отворило вратата?

Филип се качваше по стълбите.

— Рики — извиках аз, — отвори му!

Кучето се стрелна напред, лекарят се изправи след него. Въпреки умората. Видя двете лапи върху дръжката, приведе се, да види по-добре, когато я притиснаха и вратата се отвори, после едната лапа на Рики се провря в отвора и... Пред нас стоеше Филип с пакет кафе в ръце.

Отидох на работа въпреки безсънната нощ и разказах на всички случилото се. Антоанета приближи последна, неволно замълчах, но продължих само след миг. По-силно, по-драматично.

— Къде е той сега? — запита. — В болница?

— Лежи в къщи.

— Сам?

— Не съвсем. С кучето.

— Ще може ли да ми отвори, ако отида?

— Не зная — казах уморено, — но Рики ще ти отвори, ако открие, че отиваш при него с добри чувства.

Вече усещах болките, а пребелялото ми лице ме издаваше. Извиках и притиснах ръце към корема си. Невена само ме погледна и излетя. Антоанета похлупи устата си с длан. След малко ме караха с линейка към болницата. Плачех, сълзите мокреха лицето ми, яката на ризата, пръстите ми. Невена ме държеше здраво в прегръдката си и шепнеше:

— Не бой се, нищо няма да се случи, сега има такива лекарства, ще полежиш ден-два... — думите ѝ чезнеха във воя на сирената, която разсичаше земята на две.

След прегледа лекарят каза:

— Ще трябва да останете при нас.

Имаше широко лице и очи, които вдъхваха увереност. Обърна се към Невена, която се тюхкаше и едва удържаше сълзите си. Нещо ѝ поръча, за нещо ѝ се скара, а ласкавите ръце на една дребничка сестра ме отвеждаха към бялата вътрешност на бяла стая с бели болнични легла.

Лекарите изглеждаха загрижени, всичко пак тръгваше от това отрицателно ер-ха. И от преживяната тревога. Бяха се събрали на консулт, опитвах се да не мисля за нищо, после ме поведоха към операционната...

— Не, не, не! — дърпах се аз от ръцете им. И се заливах в сълзи.

— Момиче — успокояваше ме същата дребничка сестра, застанала до главата ми, — всичко се прави, за да го родиш това дете...

Преди да ми поставят упойката, се загледах във възрастния лекар с вдигнати нагоре ръце в гумени ръкавици. Сестрата завързваше

маската над усмивката му, но тя остана в очите и в думите, които минаха през марлята:

— Трябва да ни вярвате, това дете не е само ваше.

После заспах.

Крачех сред сини облаци, бяха меки като памук и искряха в своята синя светлина. Носеше се музика, тиха и нежна, напомняше едно от ноктюрните на Шопен. Като че ли вървах и по нея, синя и искряща и тя. Не, това бяха клавиши на пиано, подредени по вертикалата в стълби, всяко стъпало имаше своя тон. И аз се превръщах в звук и добивах цвят, от топло-жълто до огненочервено. И не бях сама. Някъде във високото ме чакаше Филип, той се усмихваше. Аз бързах към него. Някъде по средата настигнах Рангел, той си свиркаше фалшиво „Крача сам сред тълпа от любов!“. Тихо сложих длан на устните му, върви след мен. И Рангел тръгна, не чувах стъпките му, стълбицата под тях мълчеше. Обърнах се, бе коленичил в краката на Антоанета, в нейните разпуснати коси сияеше малка коронка. Тя вдигна ръка, измъкна я от косите си и я захвърли в нищото, също не чух звук... Музиката, напомняща за Шопен, ме заобикаляше отвсякъде. Продължих. Невена ми подаде роза, занеси я на Филип. Поех розата, а от пръстите ми потече кръв. Филипе, боли...

Събудих се в тъмнина и до мен нямаше никой. От съседните легла се носеше тихо равномерно дишане. Припомнях се бавно... Бях в непозната стая със спящи непознати жени. Детето, изплаших се. Поставих длан на корема си и се заслушах в пръстите си: туп-туп, биеше едно малко, ново сърчице там. Туп-туп... усмихнах се, а косите ми лепнеха от сълзи. Туп-туп... притиснала ръка към това леко, едва доловимо туптене, все още унесена от съня, упойката, страха и върналата се надежда, отново заспах.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.